

A vadkárok megelőzése – mit tehetünk a vad által okozott károk ellen?

A vadkár megelőzése összetett feladat. A mezőgazdasági kultúrákban, erdősítésekben vagy más gazdálkodási területeken jelentkező károk mértékét számos tényező befolyásolja: a vadfaj és az állomány nagysága, az adott terület elhelyezkedése, a termesztett növény, a vadmozgás, valamint az időjárási és élőhelyi körülmények.

Éppen ezért nincs olyan egyetlen módszer, amely minden területen és minden vadfaj esetében egyformán eredményes lenne. A vadkár megelőzése akkor lehet igazán hatékony, ha a veszélyeztetett területhez igazodó intézkedéseket időben alkalmazzák, és a vadászatra jogosult és a föld használója együttműködik.

Kinek mi a feladata?

A vadkár megelőzésében **nem kizárólag a vadászatra jogosultnak és nem kizárólag a földhasználójának van feladata.**

A vad védelméről, a vadgazdálkodásról és a vadászatról szóló 1996. évi LV. törvény külön rendelkezik mindkét fél kötelezettségeiről.

A vadászatra jogosultnak többek között:

- a vadászati jog gyakorlását a gazdálkodási tevékenységgel összhangban kell megszerveznie,
- a károkozás vagy annak veszélye esetén a földhasználóját haladéktalanul értesítenie kell,
- fokozott vadkárveszély esetén gondoskodnia kell a vad riasztásáról,
- megfelelő vadgazdálkodási berendezéseket kell elhelyeznie,
- szükség esetén ideiglenes villanypásztor telepítésében és működtetésében kell közreműködni,
- ha ez sem elegendő, más célra vezető, szakszerű védekezési vagy riasztási módszerek alkalmazásában kell közreműködni,
- továbbá a törvényben meghatározott esetekben elterelő etetést, vadkárelhárító vadászatot, illetve szükség esetén állományszabályzó intézkedést is alkalmaznia kell.

A földhasználójának ugyanakkor szintén vannak kötelezettségei. Egyebek mellett együtt kell működni a vadászatra jogosulttal, a károsodás vagy annak veszélye esetén haladéktalanul értesítenie kell, és a tőle elvárható módon részt kell vennie a vadkár megelőzésében és csökkentésében. A nagy értékű vagy fokozottan vadkárveszélyes kultúrák esetében fokozott együttműködési kötelezettséget ír elő a törvény.

Ez azért fontos, mert a vadkár megelőzése **közös feladat**, amelyhez mindkét fél együttműködése szükséges.

Kerítés – amikor tartós fizikai védelemre van szükség

A fizikai védelem az egyik legfontosabb lehetőség olyan területeken, ahol rendszeresen jelentős vadkár jelentkezik.

Különösen nagyobb értékű kultúráknál vagy olyan helyeken lehet indokolt, ahol a vad rendszeresen bejár a területre. A megfelelően kialakított és jó állapotban tartott kerítés hosszabb távú védelmet biztosíthat.

A kerítés azonban csak akkor látja el a feladatát, ha folyamatosan ellenőrzik. A sérült háló, a kidőlt oszlop vagy a kerítés alatt kialakult átjáró megszüntetheti a védelem hatékonyságát.

Az OMVK szakmai tájékoztatója szerint szarvas és vaddisznó esetében a mechanikai védekezésen belül az épített kerítés megfelelő megoldás lehet, ugyanakkor a kialakításnál figyelembe kell venni többek között a vadlétszámot és a várható vadkár nagyságát.

Villanypásztor – ideiglenes védelemként

A villanypásztor bizonyos körülmények között fontos eszköze lehet a vadkár megelőzésének.

A jogszabály egyértelműen rendelkezik arról, hogy **ha a vadkár másként nem előzhető meg hatékonyan**, akkor a vadászatra jogosult a föld használdójával egyeztetve ideiglenes villanypásztorot telepít a kár veszélyének fennállására. A rendszer üzemeltetéséről a vadászatra jogosult és a föld használdója közösen gondoskodik.

Ez tehát nem egyszerűen egy általános „vadkerítés”, amelynek telepítéséről minden esetben a gazdálkodónak kell gondoskodnia.

A villanypásztor hatékonyságának alapfeltétele a megfelelő kialakítás és a folyamatos működés. A vezetéket, az oszlopokat, a növényzettel való érintkezést és az áramellátást rendszeresen ellenőrizni kell. Egy hibás vagy nem megfelelően karbantartott rendszer könnyen elveszítheti a visszatartó hatását.

Az OMVK szakmai anyaga is kiemeli, hogy a villanypásztor működtetése folyamatos ellenőrzést és javítást igényel, és hatékonysága nem minden esetben éri el a fix kerítését.

Egyedi védelem – elsősorban fiatal növényeknél

Nem minden esetben szükséges egy teljes területet körülkeríteni.

Erdősítésekben és fiatal állományokban alkalmazhatóak olyan egyedi védelmi megoldások, amelyek közvetlenül az egyes csemetéket vagy törzseket védik a vad károkozásától.

Ilyen lehet például:

- törzsvédő,
- védőháló,
- fakosár,
- egyéb mechanikai védelem.

Ezek alkalmazása elsősorban akkor lehet indokolt, amikor a teljes terület védelme nem gazdaságos vagy nem szükséges, ugyanakkor az egyes növények védelme fontos.

Vadriasztás – többféle módszer alkalmazható

Fokozott vadkárveszély esetén a jogszabály a vad riasztását is a vadászatra jogosult feladatává teszi.

A riasztásnak többféle formája lehet. Az OMVK szakmai anyagai példaként említik a vadriasztó szereket, az őrzést, a kutyával történő riasztást, valamint különböző hang- és fényeffektusokat. A rémzsinór is alkalmazható: erre olyan tárgyakat helyeznek, amelyek mozgásukkal, csillogásukkal vagy zörgésükkel zavarják a vadat.

Ezeknél azonban fontos számolni a **hozzászokással**.

Ha a vad ugyanazzal az ingerrel rendszeresen találkozik, idővel megtanulhatja, hogy az nem jelent tényleges veszélyt. Ezért a riasztási módszerek hatása általában nem tekinthető korlátlan ideig fenntarthatónak.

A vegyszeres vagy szaghatáson alapuló riasztásnál szintén számolni kell azzal, hogy a hatás idővel csökkenhet. Az OMVK szakmai tájékoztatója szerint ezek bizonyos esetekben csak néhány napra tarthatják távol a vadat, ezért önmagukban nem tekinthetők minden helyzetben tartós védelemnek.

Elterelő etetés és vadkárelhárító vadászat

A vadkár megelőzése nem kizárólag a vad fizikai távoltartását jelenti.

A törvény a vadászatra jogosult feladatai között külön említi a **szükséges mennyiségben és mértékben végzett elterelő etetést**, valamint a **vadkárelhárító vadászatot**.

Ezek alkalmazása azonban nem mechanikusan, minden területen azonos módon történik. Az adott vadfaj, a terület adottságai, a vadmozgás és a vadkár veszélyének időszaka alapján kell meghatározni, hogy milyen intézkedés lehet célravezető.

A vadállomány szabályozása is része a megelőzésnek

A vadkár tartós mérséklésében a vadállomány nagyságának megfelelő szinten tartása is jelentős szerepet játszik.

A vadászatra jogosultnak teljesítenie kell a jóváhagyott éves vadgazdálkodási tervben meghatározott, egyes nagyvadfajokra vonatkozó előírásokat. Ha a nagyvadállomány túlszaporodása miatt fokozott vadkárveszély áll fenn, a törvény külön rendelkezik az idényen kívüli állományszabályzó vadászat kezdeményezésének lehetőségéről is.

Ez azt mutatja, hogy a vadkár megelőzése nem csupán egy-egy tábla körbekerítésének kérdése. A megfelelő vadgazdálkodásnak és az állomány szabályozásának is része van benne.

A legfontosabb: időben kell reagálni

A vadkár elleni védekezésnél az egyik legfontosabb szempont az időzítés.

Ha már rendszeresen bejár a vad egy területre, a védekezést sokkal nehezebb eredményesen megoldani. Ezért érdemes figyelni a vadmozgás jeleit, a váltókat, a túrásokat, a rágásnyomokat és az egyéb károkozásra utaló jeleket.

A problémát célszerű már a károkozás veszélyének kialakulásakor jelezni és a vadászatra jogosulttal egyeztetni. A jogszabály mindkét fél számára együttműködési kötelezettséget határoz meg.

Nincs egyetlen, mindenhol működő módszer

A vadkár megelőzésének nincs univerzális receptje.

Más megoldás lehet megfelelő egy nagyüzemi kukoricatábla esetében, mint egy fiatal erdősítésnél vagy egy kisebb, nagy értékű kultúránál. A védekezés megtervezésénél figyelembe kell venni a vadfajt, a vadmozgást, a terület nagyságát, a természetett kultúrát és a korábbi károk tapasztalatait.

Sok esetben a **fizikai védelem, a riasztás, az egyedi védelem és a vadgazdálkodási intézkedések kombinációja** adhat megfelelő eredményt.

A legfontosabb azonban az, hogy a védekezés ne akkor kezdődjön, amikor a jelentős kár már megtörtént, hanem amikor annak veszélye felismerhető.

A vadkár megelőzése közös érdek és közös feladat: a vadászatra jogosult és a földhasználó akkor tud eredményesen védekezni, ha időben jelzik egymásnak a problémát, és a terület sajátosságaihoz igazodó intézkedéseket együtt alakítják ki.